

ERHVERVSJURA

To af disse tre handlinger kan gøre dig kriminel

OVERVÅGNING: I nogle tilfælde kan man blive sendt i fængsel, hvis man optager andre menneskers samtaler. I andre tilfælde kan man frit benytte optageknappen. Læs her, hvornår man risikerer straf.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

finans@finans.dk

En skole i Silkeborg har bedt børnene fjerne alle apps, der leder hen til sociale medier, YouTube m.v. fra deres skole-iPads.

En anden skole har forbudt mobiltelefoner i hele skoletiden, hvorimod en tredje skole ser det som sin opgave at lære eleverne at håndtere mobiltelefoner og iPads som en helt naturlig del af det at være samfundsborger. At "håndtere" betyder i denne sammenhæng at få det optimale ud af alle de muligheder, vores mobile platforme tilbyder os, og samtidig indgå som en opmærksom og tilstedeværende deltager i den fysiske verden.

Der hersker for mig ingen tvivl om, at det er den tredje skoles vej, der er den bredeste, mest oplyste og bedst asfalterede. Lad os se det i øjnene: Den digitale verden er kommet for at blive.

Det indebærer bl.a., at vi alle skal til at lære, hvilket socialt kodeks der er passende i forskellige sammenhænge:

Hvordan taler man i mobil, når man sidder i toget eller i bussen, hvor alle kan høre én?

Sætter man sin mobil på lydløs, når man sidder til møde?

Sætter man den i flytilstand?

Lader man den ringe og taler åbenlyst i den under mødet?

En ting er imidlertid, hvordan vi opfører os selv med vores egen mobiltelefon, en anden ting er, hvordan og i hvilket omfang vi kan inddrage andre mennesker med eller mod deres vilje og viden. Med en smartphone i hånden har vi jo ikke blot adgang til at underholde os selv med telefonsamtaler, spil, musik eller film. Vi er også blevet vores eget mobile film- og lydhold. Enhver smartphone kan jo optage lyd, billeder og video og som oftest i en glimrende, højopløst kvalitet.

Denne udmærkede avis havde i sidste uge nogle artikler om, hvorledes patienter på sygehusene kunne finde på i det skjulte at optage samtaler, de havde med lægerne, på deres mobiltelefon eller at optage billeder og video af personalet, medens de gik og passede

deres arbejde – ofte i et håb om at kunne "fange" de ansatte i situationer, hvor de ikke passede deres arbejde eller i hvert fald ikke passede det på en måde, som den pågældende patient mente, at de burde. Man kan vel have sin tvivl om, hvorvidt det ville have hjulpet, hvis sådanne mennesker allerede i folkeskolen havde lært at have et naturligt forhold til deres mobiltelefon og til deres medmennesker på en og samme tid, men måske det kunne have hjulpet.

Ud over at sådanne optagelser er ganske ubehagelige for de medarbejdere, det går ud over, kan det også medvirke til at skabe utryghed hos personalet og give dem mistillid til patienterne. Ikke mindst det sidste kan føre til dårligere behandling og kan give grobund hos lægerne for at udtale sig mere forsigtigt og måske upræcist, end de ellers ville have gjort.

Hvem tør "vove et øje" for

at hjælpe og rådgive patienten, hvis man tror, at en lydoptagelse af samtalen kan ende hos patientklagenævnet eller – værre endnu – på Facebook eller YouTube?

Hvad de færreste imidlertid tænker over er, at det ikke bare er et spørgsmål om dårlig (digital) opdragelse, det kan ligefrem være strafbart. Vi kan forestille os tre scenarier:

1. Et forældrepar, der har et barn indlagt på neonatalafdelingen, gemmer en mikrofon eller mobiltelefon, der er sat til at optage, i en taske, der står lige ved siden af barnets vugge. På den måde kan de optage samtaler mellem læger og sygeplejersker, medens de er i lokalet, hvor barnet ligger.

2. En patient skal til en samtale med en læge på kræftafdelingen, der skal fortælle om resultatet af nogle prø-

ver og den muligt videre behandling. Patienten sætter sin mobiltelefon til at optage samtalen skjult for lægen.

3. En patient optager (uden at nogen ser det) med sin mobiltelefon en video af en læge, der taler i sin egen mobiltelefon med den ene hånd, medens hun undersøger en sengeliggende patient med den anden hånd.

Man kan nu teste sin egen strafferetlige mavefornemmelse: Hvilke af tre ovenstående scenarier beskriver noget, der kan være strafbart: nogle af dem? ingen af dem? dem alle?

Straffeloven gør det strafbart med fængsel i indtil seks måneder og under særligt skærpene omstændigheder med fængsel i indtil seks år for den, der »ved hjælp af et apparat hemmeligt aflytter eller optager ... telefonsamtaler eller anden samtale mellem andre ...

Det er et gråzoneområde, hvis der ikke foreligger samtykke fra den fotograferede.

som han ikke selv deltager i«.

Denne regel betyder, at adfærden i scenarie et er strafbar. Hvis man ikke fortæller, at man optager de samtaler, der foregår i det rum, hvor barnets vugge står, kan man straffes med fængsel. Reglen betyder imidlertid også, at det ikke er strafbart at optage en samtale, som man selv deltager i, heller ikke selv om man undlader at fortælle samtalepartneren, at man gør det. Adfærden i scenarie to er således ikke strafbar.

Endelig er der scenarie tre. Den relevante bestemmelse i straffeloven lyder således: »Den, som uberettiget fotograferer personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, straffes med bøde eller fængsel indtil seks måneder.«

Det afgørende for, om det er strafbart at fotografere andre mennesker – hvad enten det er med et rigtigt kamera eller med en mobiltelefon – er altså ikke, om det sker "hemmeligt", men hvor de mennesker befinder sig, som bliver fotograferet, og om fotograferingen er »uberettiget«.

Problemet er, at vi ikke har noget klart svar på dette scenarie. I juridisk teori er det antaget, at fælles gangarealer og lignende på et hospital ikke er omfattet af begrebet »ikke frit tilgængeligt sted«.

Omvendt er lægens kontor omfattet af forbudet mod fotografering. Hvad der gælder på en hospitalsstue, har vi ikke nogen bud på og slet ingen retsafgørelser.

Meget taler imidlertid efter min opfattelse for, at en stue, hvor der ligger patienter, ikke er noget »frit tilgængeligt sted«. Det er ikke alle og enhver, der kan gå ind på en stue, men kun dem, der enten selv er indlagt eller har pårørende/venner, der er indlagt.

Samtidig er en sådan stue de indlagte patienters hjem i en kortere eller længere periode.

Mere klart er det dog, at en videregivelse af billederne (f.eks. på Facebook) vil kunne være strafbart. Næppe billedet af lægen, men hvis man på billedet kan genkende den patient, der er ved at blive undersøgt, vil der kunne være tale om en overtrædelse af straffelovens forbud mod videregivelse af bl.a. billeder vedrørende andres private forhold eller af billeder, der åbenbart kan forlange unddraget offentligheden.

Hvad der gælder for *selfies* og andre billeder, der optages underlige steder, er slet ikke klart. Det strafbare er normalt kun, hvis man direkte har en person, der befinder sig på et "privat" sted som motiv for billedet (når der er tale om en selfie, vil der normalt foreligge samtykke), og altså ikke hvis personen blot optræder som en "bifigur". Men det er et gråzoneområde, hvis der ikke foreligger samtykke fra den fotograferede.

